

**Speech Bert Boertje, divisiedirecteur Toezicht pensioenfondsen bij De Nederlandsche Bank tijdens het congres van het Instituut voor Pensioeneducatie.
De Doelen, Rotterdam, 10 december 2015**

Dames en Heren,

De aanwezigheid van DNB op dit congres begint een traditie te worden. Bij het congres ter ere van de oprichting van het Instituut voor Pensioeneducatie sprak Joanne Kellermann haar waardering uit voor het initiatief.

En vorig jaar mocht Frank Elderson op dit congres het boek *'het excellente pensioenfonds'* in ontvangst nemen. Frank Elderson bleek dit jaar evenwel op het laatste moment verhinderd. En daarom sta ik nu namens DNB hier. Mijn naam is Bert Boertje en ik ben bij DNB divisiedirecteur Pensioenfondsen en daarbij voorzitter van de MVO-commissie van DNB.

Ook dit jaar is er niet getwijfeld om op de uitnodiging in te gaan. In de eerste plaats omdat het Instituut Voor Pensioeneducatie een belangrijke bijdrage levert aan het vertrouwen in de pensioensector.

Maar ook omdat het thema van vandaag – een duurzaam beleggingsbeleid – voor DNB één van de toezichtthema's voor 2016 is. Wij gaan als toezichthouder actief met dit thema aan de slag. Ik zal u daarover later meer vertellen, nadat ik eerst met u heb gedeeld dat DNB eigenlijk staat voor de Duurzame Nederlandsche Bank en kort stil heb gestaan bij de andere toezicht thema's 2016.

Nu hoor ik sommige van u denken: wat heeft DNB met duurzaamheid? Ik vind dat een terechte vraag. Ik leg dan ook graag aan u uit waarom DNB duurzaam belangrijk vindt.

Daarvoor grijp ik om te beginnen terug op onze missie. Die luidt: *DNB maakt zich sterk voor financiële stabiliteit en draagt daarmee bij aan duurzame welvaart in Nederland.*

Deze missie is ontwikkeld toen Nederland begon te herstellen van één van de ergste financiële crises uit onze geschiedenis. Een crisis die het vertrouwen van de burgers in de financiële wereld zwaar had aangetast. Ook het vertrouwen in pensioenfondsen kwam zwaar onder druk te staan.

Herstel van dat vertrouwen was één van de grote uitdagingen waar we voor stonden.

En vertrouwen win je niet alleen terug met aanpassingen in wet- en regelgeving. Nee, daarvoor is ook een andere denkwijze nodig. Een andere mentaliteit. Een mentaliteit die niet langer uitgaat van korte termijn-denken, maar zich richt op duurzaamheid, stabiliteit, welvaart op de lange termijn.

Na het opnemen van duurzame welvaart in onze missie was het natuurlijk de vraag hoe onze stakeholders hierop zouden reageren: de overheid, maar ook de banken, pensioenfondsen, en alle andere instellingen waar we toezicht op houden. Hun signaal was helder: laat het ons zien! Laat ons zien hoe jullie duurzaamheid kunnen verankeren in jullie organisatie, maar óók, en vooral, in de uitoefening van jullie kerntaken.

Wij zijn toen eerst aan de slag gegaan met de verduurzaming van onze eigen organisatie en ons eigen beleggingsbeleid. Daarbij hebben we flinke vorderingen gemaakt. Ik noem een paar voorbeelden.

Wij sluiten in deze beleggingen aandelen uit die niet overeenkomen met de principes van het UN Global Compact. En we zijn sinds vorig jaar geheel klimaatneutraal en werken uitsluitend met groene elektriciteit. Behalve als het noodaggregaat wordt aangezet, want deze loopt op diesel, effecten afgekocht met CO2 certificaten. Ook kopen we zoveel mogelijk duurzaam geproduceerde goederen en diensten in, bijvoorbeeld het katoen voor de eurobankbiljetten.

De volgende stap was maatschappelijk verantwoord ondernemen verwerken in onze kerntaken. Onze kerntaken staan, zo wordt dat diep gevoeld binnen DNB, gelijk aan MVO. Financiële stabiliteit, prijsstabiliteit toezicht en betalingsverkeer dienen allemaal een groot maatschappelijk belang. De stap naar een gedegen MVO-beleid is voor een publieke instelling als de onze dus

geen reden om onszelf op de borst te kloppen.

Ik wil nu even kort stilstaan bij de toezichtthema's. Ook in de toezichtthema's voor 2016 klinkt duurzaamheid nadrukkelijk door. Thema's zijn allemaal geënt op het idee dat we willen bijdragen aan een solide duurzame omgeving voor onze pensioenen. Daarbij past het benadrukken van enerzijds een evenwichtig belangenafweging en anderzijds het stimuleren van transparantie. Over de toezichtthema's is de afgelopen maanden hard nagedacht. En nee, dat hebben we niet gedaan vanuit een ivoren toren. We hebben onze gedachten in een vroeg stadium besproken met verschillende vertegenwoordigers uit de financiële sector en gevraagd wat zij belangrijk vinden. Dus bewust de dialoog gezocht.

Wat is de uitkomst van dit proces? Om het overzichtelijk te houden beperk ik me tot de belangrijkste thema's.

Het eerste toezichtthema 2016 richt zich op een evenwichtige financiële opzet en de wijze waarop hierover wordt gecommuniceerd. Evenwichtigheid is namelijk essentieel voor een breed draagvlak voor het pensioenstelsel. En transparantie over wat mensen mogen verwachten, is cruciaal in het herstel van het vertrouwen.

Het tweede thema voor 2016 is een toekomstbestendige financiële sector. Voor pensioenfondsen betekent dit blijvende aandacht voor de toekomstbestendigheid van het bedrijfsmodel. In sommige gevallen betekent dit dat we van besturen vragen hoe zij hun fonds op een beheerste en integere wijze afwickelen.

Ook is er aandacht voor de lage rente en de search for yield. De lage rente omgeving nodigt uit tot het verlagen van de rente afdekking en meer in het algemeen het vergroten van het risicoprofiel. Ook hier staat de vraag of gekomen is tot een evenwichtige afweging van belangen centraal. Ouderen kijken bijvoorbeeld anders dan jongeren naar meer risico's.

En dan kom ik bij mijn laatste onderwerp. DNB zal gaan kijken naar de duurzaamheid van het beleggingsbeleid dat pensioenfondsen voeren. Waarom staat ook duurzaam beleggen op de rol als toezichtthema?

Bij pensioenfondsen zijn hier drie concrete aanleidingen voor. In de eerste plaats verwacht een groot deel van de deelnemers van hun pensioenfonds dat het fonds aandacht besteed aan duurzaamheid in het beleggingsbeleid.

Uit onderzoek van de Universiteit van Tilburg blijkt, dat meer dan 70% van de deelnemers het belangrijk vindt dat hun pensioengeld op een verantwoorde en duurzame manier wordt belegd. Bijna de helft van de deelnemers zou genoeg nemen met een iets lager pensioen, als hun pensioenfonds voortaan de voorkeur geeft aan maatschappelijk verantwoorde investeringen. Nu weet ik dat bij dergelijke onderzoeken het risico bestaat dat geïnterviewden sociaal wenselijke antwoorden geven.

Tóch is het signaal helder: deelnemers hebben verwachtingen omtrent de duurzaamheid van het beleggingsbeleid van hun pensioenfonds. Niks doen zal daarom reputatierisico's met zich meebrengen.

Het is daarom belangrijk om het gesprek aan te gaan met de deelnemers en na te gaan wat hun verwachtingen precies zijn. Dit zorgt voor draagvlak en draagt bij aan het vertrouwen in de sector.

In de tweede plaats heeft duurzaamheid ook implicaties voor een adequaat risicomanagement. Er is namelijk ook een zakelijke kant aan duurzaamheid, dit wordt in het boek *'Het profijt van duurzaamheid'*, goed verwoord.

Klimaatverandering heeft implicaties voor de risico inschatting en dus de waarde van zakelijke waarden. Bijvoorbeeld is er sprake van overwaardering van olie-, gas- en kolenbedrijven?

Tot slot kan duurzaamheid de deelnemer wat opleveren. Zonder te investeren in de kwaliteit van de leefomgeving, kan er immers minder genoten worden van het pensioen. Voor mijn Chinese collega's een belangrijke drijfveer om actief te participeren in de duurzaamheidsinitiatieven. Er zijn dus ook niet-geldelijke baten verbonden aan duurzaam beleggen. Dit zijn ook de belangrijkste boodschappen van het boek 'Het profijt van duurzaamheid' dat vandaag het daglicht ziet.

Kortom, er is genoeg reden om na te gaan hoe duurzaamheid past bij de voorkeuren van uw deelnemers, uw beleggingsbeleid en uw risicostrategie.

Een volgende vraag is wat DNB als toezichthouder dan precies verwacht. Het antwoord op deze vraag is in beginsel vrij simpel. DNB verwacht dat fondsen voldoen aan wet- en regelgeving.

Een concreet aangrijpingspunt is dan Artikel 135, lid 4 van de Pensioenwet. Daarin staat dat elk pensioenfonds in zijn jaarverslag dient te vermelden op welke wijze in het beleggingsbeleid rekening wordt gehouden met milieu, klimaat, mensenrechten en sociale verhoudingen. Tegen deze achtergrond hebben we de jaarverslagen van meer dan 200 pensioenfondsen geanalyseerd. Hieruit bleek dat een kleine 30 pensioenfondsen geen inzicht geven in hun duurzaamheidsbeleid. Deze pensioenfondsen voldoen niet aan het wettelijk vereiste en zijn hierop inmiddels aangesproken.

Ik wil echter vooral benadrukken dat we merken dat er al veel goed gaat. De grote fondsen, die samen gaan over driekwart van het totaal belegd pensioenvermogen, maken serieus werk van verschillende aspecten van duurzaam beleggen.

Deze pensioenfondsen zijn binnen de financiële wereld echte koplopers. We kunnen zelfs met enige trots zeggen dat de Nederlandse pensioenfondsen ook internationaal een rolmodel vervullen.

Een volgende stap is dat de kennis van de koplopers ook wordt gedeeld. Kennisdeling is van belang om de volgende stap in de goede richting te zetten. Hierbij kan en wil DNB als katalysator fungeren. Daarom zullen we in 2016 in gesprek gaan met de sector. We zullen “good practices” identificeren en deze vervolgens delen met de sector.

Dames en heren, ik moet gaan afronden, want ik wil u graag nog de gelegenheid geven tot het stellen van vragen.

Ik hoop dat u na vandaag de zaal uitloopt met de gedachte dat duurzaamheid er echt toe doet. Het is niet alleen iets wat een groot deel van de deelnemers van u verwacht. Het is onderdeel van een goed risicomanagement en het is iets waar velen van profiteren.

Ook binnen het toezicht van DNB is volop aandacht voor duurzaamheid. Niet alleen aan de linkerkant van de balans in de vorm van duurzame beleggingen, maar ook aan de rechterkant waar het gaat om evenwichtige belangenafweging.

Ik heb er het volste vertrouwen in dat het thema duurzaamheid een blijvertje zal zijn. En dat de pensioensector hierin een voortrekkersrol zal blijven spelen. Laten we er samen voor zorgen dat we er volop mee aan de slag blijven.

Dank u.